

**УНИВЕРЗИТЕТ
У БЕОГРАДУ ФИЛОЛОШКИ
ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију 15. 04. 2015. Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду   2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива ужој научној области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: 1. др Новица Петровић, доцент за ужу научну област Англистика, предмет Студије британске/америчке културе (24.01.2012.), Филолошки факултет Универзитета у Београду   2. др Радојка Вукчевић, редовни професор за ужу научну област Англистика, предмет Америчка књижевност (28.09.2005.), Филолошки факултет Универзитета у Београду   3. др Томислав Павловић, доцент за ужу научну област Енглеска књижевност и култура (13.04.2011.), Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, Одсек за филологију, Катедра за англистику   4.   5.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Наташа, Зоран, Миљковић   2. Датум рођења, општина, република: 30. 08. 1984. Смедерево, Србија   3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 4. Научна област из које је стечено академско звање магистара наука:
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<i>Научна и уметничка истина у фикцији Џона Банвила</i>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана исл.

САДРЖАЈ

1. УВОД	1
2. ПРИКАЗ РОМАНА БАНВИЛОВА НАУЧНЕ ТЕТРАЛОГИЈЕ И УМЕТНИЧКЕ ТРИЛОГИЈЕ	11
3. ТРОЈНА МИМЕЗА	48
4. ЗАКЉУЧАК	141
5. ЛИТЕРАТУРА	152

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Наташе Миљковић *Научна и уметничка истина у фикцији Џона Банвила* обима је 159 страница и подељена је на четири дела. У првом, уводном делу, подељеном на четири целине насловљене „Наука и уметност“, „Фикција“, „Теорије о истини“ и „Обанвилу“, кандидаткиња излаже теоријско-методолошку основу дисертације и даје сажету периодизацију живота и рада Џона Банвила, аутора чијим се опусом бави у овој дисертацији. Полазећи од темељне поставке да је оно што зовемо истином језички изражен свет, те да је језик, и поред нужности да осветли говори, светост је Друго, кандидаткиња у уводном делу указује на комплексност кључних појмова којима оперише бавећи се темом за коју се определила. Ниједан од тих темељних појмова (наука, теорија, свет, стварност, фикција, роман) нема једнозначно одређење, било да се о њима говори дијахронијски или синхронијски. Посебно када је реч о појму истине, његова комплексност јесте таква да је суштински немoguће отоме изрећи последњу реч. Сходно томе, њено је истраживање појма истине у научном и уметничком контексту у темељеном на плуралистичком становишту чији се елементи могу сврстати у вишеразличитих теорија. У овом раду она доследно избегава свођење било које проблематике на некакви ојединствено одређење и схватање, заступајући став да је свођење на једнозначност редукционистички поступак штетан сам по себи. Појам мимезе, нужно везан за фикцију и бављење њом, кандидаткиња преузима од Пола Рикера, да би га допунила схватањем науке Џералда Холтона. Бавећи се њиховим комплексним међусобним односом, кандидаткиња анализира аспекте научне и уметничке истине у опусу Џона Банвила и развија методолошки прецизни разрађен појмовно-категоријалну структуру помоћу које тумачи Банвиллове омаразуђено дело.

Други део дисертације, насловљен „Приказ романа Банвиловенаучне тетралогије и уметничке трилогије“, подељен је на два поделеља, „Научна тетралогија“ и „Уметничка трилогија“, у којима кандидаткиња даје сажет приказ романа којег тумачи Банвиллов ог дела о карактерисаликама преваходно закупљене наукама у научно-мишљу (*Доктор Коперник, Кеплер, Њутнов описи Мефисто*), односно, питања статуса уметности и уметничке истине (*Књига доказа, Духовни Атина*). Протагонисти романа којичине Банвилловенаучне тетралогије су тројица научника чији је допринос научној мисли коренио промени одотадаважећу научну парадигму: Никола Коперник, творац хелиоцентричне космологије, Јохан Кеплер, који је формулисао закон о кретању планета, и Исаак Њутн, утемељитељ класичне механике. Утицај који су извршили ови научници није ограничен само на науку: они су такође допринели човековом другачијем поимању себе са огисопственог места у космосу.

У свему томе, Банвилу сумање битна научна достигнућа поменутих великана научне мисли као таква, већ га удаљековећој меризакупљана начинна којиче њихово интелектуално прегнуће и изнедрило нованаучна сазнања. Показује се да је у подухвату досезања нових научних сазнања, који по дефиницији треба да има рационалан карактер, снажно присутан елементи рационалног: бљесак научне мисли проистиче из епифанијских момената спознаје природне космоса. То јер аванпресека рационалног науочног промишљања и процеса уметничког

стварања, и ова аналогична између научног града и креативног уметничког чина повезује дела којачин е Банвилу наука и уметност у трилогији сата козваном уметничком трилогијом овога аутора. Јер, Банвилови портрети „научника у настајању“ говоре нам да процес долажења до преломних научних открића, који битреба ло да карактеришу рационалност, научна објективност, непристрасност, заправо увек зависи од пристрасности, субјективности и елемената ирационалног. Показује се да је процес долажења до научног открића ствар личне борбе научника са многим факторима који делују у његовом окружењу, међу којима спадају историја, политика, религија, али и сексуалност, искуство и интуиција. Ово последње нарочито наглашава креативни аспект научног града, који је аналоган уметничком стваралаштву.

Протагониста уметничке трилогије, како се показује, спада у категорију тако званих непоузданих приповедача: упознајемо га као Фредија Монтгомерија, убицу који приповедајући о томе како је то постао непрекидно доводи у питање истинитост своје приповести, а његова размислања обухватају питања о природи и суштини света, могућности спознај света, односу природе и уметности, и неизбежно—

о језику као средству општења са светом и исказивања света, који својом амбивалентношћу често за магљује суштину ствари или је приказује на искривљен начин. Јако је тако настајање између описане и ојављене стварности заокупља и Банвилу науку, изазивајући у њима велику сумњу у оно што је пресудно одредило њихов живот—

бављење науком и могућност научне мисли да адекватно представи стварност.

Трећи, кључни део дисертације, насловљен „Тројним мимезис“, садржи анализу односа научне и уметничке истине у темељу натројном миметичком моделу Пола Рикера, проширеном како би поред књижевних био примењен на научна и ликовна дела. Разматрање повезаности научне и уметничке истине у првој, префигуративној миметичкој фази (*mimesis I*) потпомогнуто је идејама из области феноменологије (Хајдеггера и Лиотара), као и проширеним двојним моделом науке Џералда Холтона. Успостављајући паралелизам између Рикеровог и Холтоновог модела, кандидаткиња износи тезу да наука у настајању/приватна наука и уметност у настајању/приватна уметност припадају првој миметичкој фази. Истраживање повезаности научне и уметничке истине у другој, конфигуративној миметичкој фази (*mimesis II*) ослања се у највећој мери на теорију фикционалних светова Лубомира Долежала. Кандидаткиња у овом сегменту рада преиспитује да ли и у којој мери особине ових светова важе за сва три ентитета који су предмет истраживања, наиме, за научне, књижевне и ликовне светове, како би се утврдио степен њихове конвергенције, односно, дивергенције. Потом се истраживање поново ослања на феноменологију и феноменолошко схватање истине, као и на Холтонов модел, којим се настоји утврдити повезаност науке као институције/јавне науке и уметности као институције/јавне уметности. Када је реч о трећој, рефигуративној миметичкој фази (*mimesis III*), истраживање почиње позивањем на Гадамерову херменеутику и тзв. стапање хоризоната, како би се истакао значај чина рецепције и улога реципијента. Упоредјују се научна и уметничка дела из више аспеката, почев од њихове когнитивне вредности и (практичне) примене, преко поступка познатог као екфраза, постструктуралистичких идеја о непрекидном означавању, дискурсу као игри, интертекстуалности и причи, до повратка феноменологији у чину индивидуалне рецепције. Закључни део дисертације своди резултат испроведеног истраживања. Кандидаткиња износи тезу да, ако уопште желимо да говоримо о научној или уметничкој истини, није могуће ограничити се искључиво на научно или уметничко дело као такво, већ је потребно указати на читав сложени процес од рађања идеје о стварању одређеног дела, преко чина уобличења, па све до његове рецепције, односно, речено рикеровском терминологијом, од префигурације преко конфигурације до рефигурације. Фаза гестације,

која претходи чину стварања неког дела, одређена је као прва миметичка фаза (*mimesis I*). Само створено дело припада другој фази (*mimesis II*), док трећу (*mimesis III*) чини његова рецепција. Констатовано је да на сваком миметичком ступњу научна и уметничка дела испољавају одређени, већи или мањи, степен конвергенције, а да је дивергенција присутна у незнатном обиму. Конкретно, применом тројног миметичког модела, модификованог допуњеног за потребе истраживања, установљено је да је на првом миметичком ступњу конвергенција научних и уметничких дела присутна у највећем обиму и да се испољава у свим испитиваним карактеристикама; на другом миметичком ступњу, конвергенција је присутна у великом обиму; изразита конвергенција постоји у случају четири, а делимична у случају две испитиване особине; на трећем миметичком ступњу, присутна је изразита или делимична конвергенција, али и дивергенција научних и уметничких дела на путањи сопствене истине. На основу чињенице да ни у једној миметичкој фази није констатована апсолутна дивергенција науке и уметности, већ је она само изражена у већем или мањем обиму, може се сматрати да је теза о суштинској повезаности научне и уметничке истине, која је била иницијални повод за спроведено истраживање, доказана.

VI

Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на о

1. „Ко су родитељи деце поноћи? (Салман Ружди, *Деца поноћи*)“, Зборник радова са II научног скупа младих филолога Србије, *Савремена проучавања језика и књижевности*, Крагујевац, 2011, стр. 421-429.

Напомена: У овом раду кандидаткиња се бави односом уметничке и историјске истине.

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО, РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање кандидаткиње Наташе Миљковић о односу научне и уметничке истине у фикцији савременог српског писца Џона Банвила показало је оправданост њене иницијалне хипотезе о њиховој суштинској повезаности. Детаљна упоредна анализа такозване научне тетралогije овог аутора, која се у фикционалној форми бави научним достигнућима Коперника, Кеплера и Њутна, научника чији је рад резултирао револуционарним променама научне парадигме њиховог времена, и његове уметничке трилогије, у којој Банвил, такође у фикционалној форми, разматра питања односа уметности и стварности, показала је да рад научника и уметника на тумачењу и приказивању света има много тога заједничког. Оно што најбитније повезује стваралаштво научника и уметника је степен елементарног ионалног, стваралачки чин који се реализује епифанијским моментима научне, односно, уметничке спознаје стварности. Анализа кандидаткиње показала је значајан степен конвергенције научне и уметничке истине, уз сразмерно мали степен дивергенције између њих и одсуство апсолутне дивергенције, на основу чега се може закључити да је теза о повезаности научне и уметничке истине доказана.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења

Пошто се у раду романа *Салмана Руждија Деца по ноћи* бавила анализом односа историографске фикције и историје, односно, односа уметничке истине и историјске науке, Наташа Миљковић је у својој докторској дисертацији *Научна уметничка истина у фикцији Џона Банвила* поље истраживања проширила на однос уметничке истине и научне истине уопште. Предмет њене анализе, значајан део опуса савременог ирског писца Џона Банвила, веома погодује оваквом истраживању, будући да је овај писац веома пућен у проблематику односа научне уметничке истине, и веома инвентивно је варирао већем броју дела свога машног опуса. Доследно применивши одабране теоријски корпус, пресвега схватањем мимезиса Пола Рикера и двојним модел науке Џералда Холтона, које допуњава са знањима из области феноменологије, херменеутике и теорије фикционалних светова Лубомира Долежела, на упоредну анализу одабраних Банвилових дела, кандидаткиња је у овој докторској дисертацији дошла до вредних сазнања, која представљају значајан допринос изучавању односа научне уметничке истине у нас. Комисија је мишљења да је ова дисертација остварила свој циљ и испунила захтеве који се постављају пред радове ове врсте.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Кандидаткиња Наташа Миљковић у својој дисертацији је испунила захтев докторског града и може приступити његовој усменој одбрани.